

SURİYELİ MÜLTECİLERİN AVRUPA'YA YAYILIMI: ANALİTİK VE KARŞILAŞTIRMALI BİR DEĞERLENDİRME

DOĞUŞ ŞİMŞEK
Koç Üniversitesi

ÖZ

Suriye'deki iç savaş, 2011'den bu yana beş milyondan fazla kişinin komşu ülkelere göç etmesine neden olmuştur. 2015 yazında Avrupa'ya yeni bir mülteci dalgası geldikten sonra, AB, Avrupa'ya giden mültecilerin akışını kontrol etmek ve azaltmak için Türkiye ile Mart 2016'da iltica taleplerini ve düzensiz göçü sınırlama konusunda anlaşmıştır. Bu çalışmada, "mülteci yayılma etkisini" anlamak için, mültecilerin göç hareketlerinin dinamiklerini belirleyen bireysel ve yapısal faktörlere odaklanılmaktadır. Bu makalede sunulan bulgular, Ocak 2015- Eylül 2015 tarihleri arasında Antakya, İzmir, Kilis, Mardin ve Şanlıurfa'da 100 Suriyeli mülteci (her şehirden 25 Suriyeli mülteci) ile yarı yapılandırılmış yüz yüze derinlemesine görüşmelere dayanarak elde edilmiştir. Suriyeli mülteciler örneği üzerinden, bu çalışmada "mülteci yayılma etkisi" kavramının kullanımı eleştirel bir biçimde sorgulanarak, mülteci hareketlerinin yayılmasına neden olan makro, mezo ve mikro düzey bağlamların analizi yapılmaktadır. Ayrıca, küresel göç politikalarının yalnızca siyasi ve toplumsal güvenlik kaygılarıyla sınırlandırılmaması gerektiği, aynı zamanda kitlesel mülteci akışlarının yönetiminde insan faktörünün de dikkate alınması gerektiği savunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli mülteciler, Avrupa, mülteci yayılma etkisi.

* Dr., Koç Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, dsimsek@ku.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-8025-5390

Atf/Cite:

Şimşek, D. (2019). Suriyeli Mültecilerin Avrupa'ya Yayılımı: Analitik ve Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme. *ADAM AKADEMİ Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 491-516. DOI: 10.31679/adam-akademi.622045

SYRIAN “REFUGEE SPILLOVER” INTO EUROPE: AN ANALYTICAL AND COMPARATIVE PERSPECTIVE

ABSTRACT

The Syrian conflict has caused more than five million people to migrate to neighboring countries since 2011. After a new wave of refugees arrived in Europe in 2015, the EU collaborated with Turkey to control and reduce refugee flows arriving in Europe in March 2016. In understanding the “refugee spillover effect”, this paper pays attention to the individual and structural factors that determine the dynamics of refugee movements. The findings are based on in-depth interviews with 100 Syrian refugees in Antakya, İzmir, Kilis, Mardin and *Şanlıurfa* from January to September 2015. This paper critically questions the use of the notion of “refugee spillover effect”, and suggests an analysis of macro, mezo and micro-level contexts, that lead to emergence of spilling over of refugee movements. It is argued that global governance politics should not limit to political and societal security concerns, it should consider human aspect in responding the mass refugee flows.

Keywords: Syrian refugees, Europe, refugee spillover effect.

GİRİŞ

2011 yılından bu yana Suriye’den göç eden mültecilerin sayısı 5,6 milyon geçmiştir. II. Dünya Savaşı’ndan bu yana dünyanın en büyük kitlesel mülteci hareketi olarak tanımlanan Suriye’den göç ilk yıllarda komşu ülkeleri daha sonra da Avrupa ülkelerini etkilemiştir. Uluslararası Göç Örgütü’nün (IOM) tahminlerine göre, 2015 yılında yaklaşık bir milyon göçmen ve mülteci Avrupa’ya göç ederken, 2016 yılında göç eden kişilerin sayısı 363.401’e düşmüştür; 2017 yılının ilk iki ayında ise deniz yoluyla Avrupa’ya göç eden kişilerin sayısı 13.924’e ulaşmıştır (IOM, 2017). 2015 yılında Avrupa’ya giden göçmen ve mültecilerin sayısı 2014 yılına kıyasla üç kat daha fazladır. Avrupa’ya göç eden mültecilerin sayısı Suriye’ye komşu ülkelere göç edenler ile kıyaslandığında yüksek rakamlar değildir, çünkü çatışmadan kaçan Suriyelilerin yalnızca yüzde beşi Avrupa’ya göç etmiştir. Bununla birlikte, Avrupa’ya yönelen mülteci hareketinin artması nedeniyle endişe duyan Avrupa ülkeleri bu hareketliliği “Suriyeli mültecilerin yayılması” nosyonu ile tanımlamıştır.

Analitik olarak, yayılma etkisi birincil etkiden sonra gelen ikincil bir etki olarak tanımlanabilir ve birincil etkiye neden olan etmenin zaman veya mekânından uzaklaştırılabilir. Mülteci akışları bağlamında bu tanım dikkate alındığında, Suriye’ye komşu olan ülkelerin, coğrafi yakınlıktan dolayı mültecileri kabul eden ülkeler olmaları gerektiği varsayılmaktadır. Ayrıca, komşu ülkelerin öncelikli olarak göç akışları ile başa çıkmaktan sorumlu oldukları ve mümkün olduğunca uzak ülkelere de bu akışların ulaşmaması için çalışmaları gerektiği düşünülmektedir. Bu nedenle, “yayılma etkisi” kavramına atıfta bulunan ve sığınmacıların menşe ülkesiyle olan mesafelerine dikkat çeken ülkeler için bu durum güvensizlik ortamını ifade etmekte, bu yüzden de politika ve uygulamalarını göçmen ve sığınmacıların sınırlarına ulaşmalarını önlemek için formüle ettiklerini söylemek mümkündür. Bu bağlamda, Avrupa Birliği üye devletleri, göçmen ve mültecilerin “yayılma etkisi” ile mücadele etmek için sorumlulukların yerine getirilmemesi, güvenli ve entegre sınır yönetimi ve geri kabul anlaşmasının sonuçlandırılması gibi politikalar uygulamaktadır. Buna son örnek olarak AB-Türkiye anlaşması verilebilir.

Her ne kadar Avrupa’nın kitlesel mülteci hareketlerinin “yayılma etkisi” ile ilgili endişeleri Suriyeli mültecilerin göçü örneğinde yeni bir şey gibi görünse de tarihsel sürece baktığımızda Avrupa, “yayılma etkisi” sorunuyla karşı karşıya gelme konusunda uzun bir geleneğe sahiptir. Özellikle son

kırk yılda İranlılar, Iraklılar, Afganlar ve Suriyelilerin göç hareketleri Avrupa ülkelerinin gündeminde sıkça tartışılmaktadır. Bu tartışmalar, uzak ülkelerden gelen mültecilerin göçüne neden olan etkenleri mikro, mezo ve makro düzeyde incelemeyen “yayıma etkisini” anlamaya çalıştıkları için yetersiz kalmaktadır. Başka bir deyişle, bu tartışmalara getirilen geleneksel yaklaşım çoğunlukla tarih dışı bir yaklaşımdır ve argümanların tarihsel ve yapısal bağlamda çerçevelenmesini zorlaştırmaktadır.

Bu makalede, öncelikle, “mülteci yayılımı” kavramı tartışılacak, sonra tarihsel süreç içinde Avrupa'ya gerçeklersen mülteci yayılımına değinilecektir. Sonraki kısımda ise Suriyeli mültecilerin Türkiye'den Avrupa'ya göçü makro, mezo ve mikro düzeyde araştırma sonucunda elde edilen bulgular çerçevesinde açıklanacaktır. Bu çalışmada “yayıma etkisi” kavramının kullanımını eleştirel olarak sorgulayarak, mülteci hareketlerinin yayılmasına neden olan makro, mezo ve mikro düzey bağlamının ya da bireysel ve yapısal faktörlerin çok yönlü bir analizi önerilmektedir.

MÜLTECİ YAYILIMI NEDİR?: ANALİTİK VE KURAMSAL YAKLAŞIMLAR

Dünyadaki mültecilerin büyük çoğunluğunun, menşe ülkesiyle birlikte kara veya deniz sınırlarını paylaşan ülkelerde barındığı belgelenmiştir. En fazla mülteci yüzdesi göreceli olarak düşük gelirli ülkelerde bulunmaktadır. Buna karşılık, mültecilerin göç ettikleri menşe ülkeleri ile sınırı olmayan ülkelerin neredeyse beşte üçü nispeten yüksek gelirli ülkelerdir. Bu rakamlar, dünyadaki tarihsel mülteci akışlarının gerçekliğini temsil etmektedir. Günümüzde ilticaya yol açan olayların çoğu, Güney ve Doğu'nun kırılma özelliklerine sahip bölgelerde ortaya çıkmaktadır. Bu ülkeler çoğu zaman kırılma bölgelerdeki menşe ülke ile sınırlarını paylaşan düşük gelirli ülkelerdir ve göç hareketinden öncelikli olarak bu ülkeler etkilenirler. Güvenli bir ülkeye yerleşmek isteyen sığınmacılar doğal olarak ilk önce menşe ülkesiyle sınırlarını paylaşan ülkelere göç etmektedirler (Zetter, 2007).

Bununla birlikte, göç hareketinin başlangıcından hemen sonra, ilk sığınma ülkesinde veya kendi ülkelerinde olan sığınmacılar, potansiyel olarak daha iyi yaşam koşullarına sahip olabilecekleri başka bir ülkeye göç etme eğiliminde olabilirler. Ekonomik ve politik olarak kırılma menşe ülkeden komşu olan başka bir kırılma ülkeye geçmek, sığınmacıların hayatlarını devam ettirmeleri için güvenli bir ortam sağlayamayabilir. Başka bir deyişle,

sığınılan ülkenin ekonomik veya diğer özellikleri o bireyin ilk tercihi ile uyuşmayabilir. Bu nedenle, sığınmacılar iltica ülkesinden daha iyi bir yaşama erişmek için başka bir ülkeye göç etmek isteyebilirler.

“İltica alışverişi”, sığınmacıların daha iyi bir yaşam arayışı için sığınılan ülkeden başka bir ülkeye göç etmek istedikleri durumu açıklamak için kullanılmaktadır. Bu durum aynı zamanda iltica ülkelerindeki iltica sürecinin koşullarına da bağlıdır. İltica başvurusunda bulunan kişilere sağlanan haklar ve kaynaklar bir ülkeden diğerine büyük ölçüde farklılık göstermektedir. Ayrıca bazı ülkelerde, kültürel, politik veya ekonomik nedenlerle, mültecilerin sığınma başvuru prosedürlerinin diğer ülkelere kıyasla daha kısa sürede gerçekleştiği de göze çarpmaktadır. Bazı ülkeler kültürel ya da politik nedenlerle, belirli ülkelere gelen mültecileri diğer ülkelere gelenlere kıyasla daha kolay kabul etmektedir. Örneğin, Türkiye’deki Avrupalı olmayan sığınmacılar Türkiye’nin 1951 Cenevre Sözleşmesi’ni coğrafi kısıtlama ile kabul etmesi nedeniyle, mülteci statüsünü amaçlanan nihai varış noktasından yani Avrupa ülkeleri veya Amerika’dan talep edebilirler. Benzer şekilde, mülteci tanıma oranının diğer Avrupa Birliği üye ülkelerinden daha düşük olduğu Yunanistan’daki sığınmacılar sığınma koşullarını en uygun şekilde sunan devleti seçme eğiliminde olabilirler.

“Mülteci yayılımı” nosyonunun; mülteci ve sığınmacıların kitlesel akınının bir sonucu olarak meydana geldiği belirtilmelidir. Kitlesel sığınmacı akınları, geçici korumanın işlevsel ve “istisnai” olarak görüldüğü durumlarda, olağanüstü olarak karşılanmaktadır, çünkü 1951 Sözleşmesi tarafından tanımlanan geleneksel mülteci rejimi, bireysel mülteci statüsü belirleme prosedürüne dayanmaktadır (Hatton, 2005; Hatton ve Williamson, 2006; Koser vd., 1998; Maas ve Truong, 2011; Thielemann ve Dewan, 2006). Kitlesel göç hareketlerinde uzun zaman alan mülteci statüsü belirleme süreci yerine sığınmacılara genel bir koruma sağlamak kısa süreli bir çözüm olarak görülmektedir. Dolayısıyla, sığınmacıların kitlesel göçü onlar için genellikle bir belirsizlik, sığınmacıları kabul eden ülkeler için de “geçici koruma” anlayışına yol açmaktadır. Bu nedenle, geçici koruma altındaki sığınmacılar daha güvenli ülkelere göç etmeye meyilli olmakta; sığınmacı kabul eden ülkeler de kitlesel göç akınlarının sözde yayılma etkisi ile karşı karşıya kalmaktadır. Bu makalenin sonraki bölümlerinde tartışıldığı gibi, Türkiye’nin Suriyeli mültecilere yönelik geçici koruma politikası, mültecilerin Türkiye üzerinden Avrupa’ya göç etmelerine neden olmaktadır.

Mültecilerin korunmasına yönelik uluslararası hukuk kuralına dayanarak, Suriyeli mülteciler örneğinde olduğu gibi, devletlerin iç savaştan veya siyasi çatışmalardan kaçan insanlara geçici koruma sağlayan genel bir uygulaması vardır. Kitlesel göç durumlarında mültecilerin korunmasına ilişkin bazı resmi yükümlülükleri yerine getirmek için girişimlerde bulunulmuştur. Örneğin, 1990'lı yıllarda uygulanan Avrupa Birliği'nin geçici koruma direktifleri, Avrupa Birliği üyesi olmayan ülkelere yerinden edilen ve ülkelerine geri dönemeyecek olan kişiler için uygulanan, acil ve geçici koruma sağlayan istisnai bir önlemdir (Fitzpatrick, J., 2000; Koser ve Black, 1999; Thorburn, 1995). Bununla birlikte, bu durum tamamen bağlayıcı bir yasal gelenek değildir. Şimdiye kadar AB üye ülkeleri, Suriyeli mültecileri kabul etmek için uygulanan yasal yükümlülüğü tanımamak konusunda ısrar etmektedirler.

AB'nin iltica düzenlemeleri aynı zamanda AB'deki mülteci yayılma sürecini de etkilemektedir. AB hukukuna göre, sığınmacılar girdikleri ilk Avrupa ülkesinde kalmalıdır. Bu uygulama, 1990 zirvesinden sonra kabul edilen ve yedi yıl sonra yürürlüğe giren Dublin Tüzüğü (Dublin Regulation) olarak bilinir. Birçok Avrupa ülkesi için Dublin Tüzüğü, mültecilerin AB'ye ilk giriş yaptıkları Avrupa'nın güney sınır ülkelerine geri gönderilmelerine izin veren sıkı sınır kontrolleri rejiminin temel bir aracıdır. Aslında, Dublin Tüzüğü'nün amaçları gerçekleştirilemeyebilir. Örneğin, mülteci tanıma oranı ve refah seviyesi düşük olan İtalya ve Yunanistan gibi bazı güney ülkelerine göç eden sığınmacılar, daha sonra nispeten daha iyi kabul ve uzlaştırma politikaları olan kuzey ülkelere gitmeye eğilimli olabilirler. Sonuç olarak, Avrupa'nın güney sınır ülkeleri her yıl en fazla Dublin iadesine maruz kalmaktadır, çünkü sığınmacıların çoğu o ülkelere yerleşmeyi tercih etmiyorlar. Bununla birlikte, Suriyeli mülteciler örneğinde de görüldüğü gibi, AB'nin güney sınır ülkelerine giden mültecilerin büyük bir bölümünün Almanya ve İsveç gibi refah seviyesi daha iyi olan kuzey ülkelere gitme eğiliminde olduğu gözlemlenmektedir.

AVRUPA'YA MÜLTECİ YAYILIMI: TARİHSEL BİR ÖZET

II. Dünya Savaşı'ndan sonra, Avrupa, savaş sonrası güvenli bir ülke bulma ihtiyacı içinde olan 20 ila 30 milyon yerinden olmuş sığınmacıyı kabul etmiştir (Chimni, 1998). Soğuk Savaş döneminde, Avrupa, kıtanın doğu kesiminde bulunan komünist ülkelere ve Sovyetler Birliği'nden kaçan mülteciler için sıcak bir alan olarak resmedilmiştir. Berlin Duvarı'nın inşasından sonra da göçmen ve mültecilerin akınının komünist rejimlerden Batı

ülkelerine devam etmesiyle Avrupa'nın payı, dünyanın diğer bölgelerine kıyasla nispeten yüksek kalmıştır. Örneğin, komünist Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinden göç eden göçmen ve mültecilerin sayılarının 1960 ile 1969 arasında iki milyon civarında, 1970 ile 1979 arasında bir milyonun üzerinde ve 1980 ile 1989 arasında iki milyonun üzerinde olduğu ve bu göçmenlerin ve mültecilerin neredeyse yarısının Avrupa ülkelerine göç ettiği belirtilmiştir (Münz, 1996). II. Dünya Savaşı'ndan sonra, Avrupa ülkeleri, özellikle ABD ve Rusya arasındaki Soğuk Savaş sonrasında gelişen yasalar ve mevzuatların oluşmasında etkili olan dış politikalarla birlikte mültecileri kanunda kesin olarak tanımışlardır. Avrupa mülteci politikasının, göçmen ve mültecilerin kabulüne yönelik yerel düzenlemelerle sınırlı olmadığını da not etmek önemlidir. O dönemde yeni kurulan Birleşmiş Milletler, mültecilerin yerleşmesinde de önemli bir rol oynamıştır. Birleşmiş Milletler, mülteciler ile çalışan en önemli uluslararası kurum olarak ortaya çıkarak Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'ni (BMMYK) oluşturup 1951'de Mülteciler Sözleşmesini kabul etmiştir.

Batı Avrupa'daki olağanüstü kitle göçü hareketinin yavaşlaması sonrasında gelişen Soğuk Savaş mülteci politikası, 1956'daki Macar Devrimi'nin başarısız olmasıyla birlikte bir sınavdan geçmiştir. Yaklaşık 180.000 Macar mülteci, Avusturyalılar sınırı kapatmadan önce Avusturya'ya taşınmıştır (Zieck, 2013). Avusturya hükümeti mültecilere geçici koruma sağlamıştır ama aynı zamanda Batı ülkelerinin mültecilere süresiz ikamet vermelerini de istemiştir. Macar mültecilerin yarısından fazlası, çeşitli Avrupa ülkelerine göç etmişlerdir. 1960'larda Avrupa, komünizmin idaresi altında olan ülkelerden ya da Orta Doğu'daki siyasi çatışmalardan kaçan kişilerin, özellikle Filistinli mültecilerin, göçleri ile karşı karşıya kalmıştır. Demir Blok müttefikleri 1968'de Prag Baharı isyanını sonlandırdığında, binlerce Çekoslovakyalı mülteci Avrupa ülkelerine gelmiştir (Fassmann ve Münz, 1994).

1989 sonrası dönemde, komünist rejimlerin çöküşünden sonra, Avrupa'ya yönelen en önemli mülteci akışı Yugoslavya'nın dağılmasıyla ortaya çıkmıştır (Fassmann ve Münz, 1994). Aslında Avrupa, II. Dünya Savaşı'ndan bu yana en büyük mülteci hareketiyle karşı karşıya kalmıştır: Ekim 1992'de iki milyondan fazla kişi eski Yugoslavya'dan göç etmek zorunda kalmıştır ve göç eden kişilerin üçte ikisinden fazlası diğer Avrupa ülkelerine taşınmıştır.

Vietnam Savaşı 1970'lerin ortalarında on binlerce Vietnamlı'yı yerinden etmiştir ve basta Avrupa ülkeleri olmak üzere dünyanın çeşitli yerlerine

göç etmişlerdir. 1975'lerden 1990'lara kadar 150.000'den fazla Vietnamlı, Kamboçyalı ve Laoslu Avrupa'ya göç etmiştir. 1970 ve 1980'li yıllarda ise, Avrupa diğer ülkelerden göç almaya devam etmiştir (Fassmann ve Münz, 1994). Örneğin, 1973'te Şili'de yürürlüğe giren ve binlerce Şilili'nin infazına ve tutsaklığına yol açan askeri rejimle, bazı Avrupa ülkeleri Şili'den binlerce mültecinin göçü ile karşı karşıya kalmıştır (Fassmann ve Münz, 1994). 1980'lerin sonunda Türkiye'deki askeri darbe sonucunda yüzbinlerce kişi Avrupa'ya iltica etmiştir. 1980'lerin sonlarından 1990'ların sonlarına kadar 800.000'den fazla Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı Avrupa'da sığınma talebinde bulunmuştur (Abadan-Unat, 1995).

Soğuk Savaş sırasında Avrupa ülkeleri komünizmden kaçan insanları açıkça tercih etse de diğer baskıcı rejimlerden kaçıp sığınmak isteyenleri de kabul etmiştir. Sovyetler Birliği'nin 1979'da Afganistan'a askeri müdahalesi ile birlikte de binlerce sığınmacı Avrupa'ya göç etmiştir. Ancak Sovyetler Birliği dağıldıktan ve Taliban 1990'larda ulusun kontrolünü ele geçirdikten sonra Afgan mülteciler Avrupa ülkelerine göç etmeye devam etmiştir. Avrupa ülkeleri, 1979'da İslami hareketin İran'ın Şah-Shah rejimini devirmesi sonucunda başka bir mülteci dalgasıyla karşı karşıya kalmıştır. 1980'lerde yaklaşık 50.000 kişi İran'dan Avrupa ülkelerine sığınma talebinde bulunmuştur ve sığınma başvurularının yüzde 60'ini kabul edilmiştir. Orta Doğu'dan gelen bir diğer mülteci dalgası da 1980'lerin sonlarında Irak'dan Avrupa'ya gerçekleşmiştir (İçduygu ve Keyman, 2000).

YÖNTEM

Bu makalede sunulan bulgular¹, Ocak 2015- Eylül 2015 tarihleri arasında İzmir, Antakya, Şanlıurfa ve Mardin'de 100 Suriyeli mülteci² (her şehirden 25 Suriyeli mülteci) ile yapılan yarı yapılandırılmış yüz yüze derinlemesine görüşmelere dayanarak elde edilmiştir. Görüşülen Suriyeli mülteciler 21 ila 48 yaşları arasındaki 53 erkek ve 47 kadından oluşmaktadır. Türkiye'deki kalış süreleri, bilgiler arasında farklılaşmaktadır. Bazı katılımcılar altı ay önce Türkiye'ye göç etmiştir; diğerleri ise birkaç yıldır Türkiye'de yaşamaktadır. Çalışmada Suriyelilerin etnik ve mezhep çeşitlilikleri göz önüne alınarak Sunni- Arap, Kürt, Türkmen kökenli mültecilerle görüşülmüştür. Görüşülen kişilerin cinsiyet, etnik ve mezhep çeşitliliklerinin yanı sıra sınıfsal çeşitlilikleri (alt sınıf, orta sınıf) de dikkate alınmıştır. Görüşme soruları,

1 Bu çalışma, TÜBİTAK tarafından BİDEB2232 114C145 no'lu proje ile desteklenmiştir.

2 Bu makalede 'mülteci' kelimesi hukuki değil sosyolojik bağlamda kullanılmıştır.

Suriyeli mültecilerin Avrupa'ya göç etme motivasyonlarına, temel haklara erişim deneyimlerine ve sosyal ağların göç süreçleri üzerindeki rolüne odaklanmıştır. Görüşmeler Arapça, İngilizce ve Türkçe gerçekleşmiştir. Arapça gerçekleşen görüşmelerde tercüman kullanılmıştır. Görüşmeler, NVIVO nitel veri analizi programı ile tematik çerçeveye göre ayrıştırılarak analiz edilmiştir.

BULGULAR, YORUM VE TARTIŞMA

Suriyeli Mültecilerin Türkiye'den Avrupa'ya Göçü: Makro Düzeyde Bir Analiz

İç savaşlar, kitlesel mülteci akınları ve nüfus yer değiştirmelerine neden olmaktadır (Keely, 2001; Huysmans, 2006; Salehyan, 2008). İnsanlar başka yerlerde güvenlik arayışı içinde ülkelerini terk ettikleri zaman göç hareketlerinden önce komşu ülkeleri etkilenmektedir. Örneğin, Afganistan, Somali, Sudan, Irak, Kongo ve Suriye'deki çatışmalardan kaçan milyonlarca insan sınırları geçip komşu ülkelere göç etmiştir. Bu göçlerin en yeni örneği, önce beş komşu ülkeye sonra da başka ülkelere yönelen büyük bir mülteci akını yaratan Suriye iç savaşıdır. Bu göç hareketinin sonucunda Türkiye'de 3,6 milyon, Lübnan'da 938.000, Ürdün'de 660.000, Irak'ta 253.000, Mısır'da ise 133.000 'den fazla kişi olmak üzere Orta Doğu'da 5.6 milyondan fazla Suriyeli mülteci ikamet etmektedir (BMMYK, 2019). Bu yüksek sayılara ek olarak, bölgedeki kitlesel göçün bir etkisi olarak Suriyeli mültecilerin Orta Doğu dışındaki diğer ülkelere gerçekleşen göç hareketleri de giderek artmaktadır. Örneğin, uluslararası koruma isteyen Avrupa Birliği'nin (AB) 28 üye ülkesine göç eden Suriyelilerin sayısı 2014'te 138.000'den 2015'in ortalarında 311.000'e yükselmeye devam etmiştir ve 2016 yılında 363.401 mülteci ve göçmen deniz yoluyla Avrupa'ya göç etmiştir (IOM, 2017).

Savaştan kaçan Suriyelilerin yalnızca yüzde 6'sı Avrupa'ya göç etmiştir (IOM, 2017a). 2015 yazında Türkiye'den Avrupa'ya göç eden mültecilerin sayısı çok artmıştır. Uluslararası koruma elde etmek amacıyla Avrupa'ya göç eden mültecilerin sayısı 2014 yılında 138.000 iken 2015 yılı sonunda yaklaşık 500.000'e yükselmiştir. 2015 yazında Avrupa'ya yeni bir mülteci dalgası geldikten sonra Avrupa Birliği, Avrupa'ya göç eden mültecilerin akışını kontrol etmek ve azaltmak için Türkiye ile iş birliği yapmıştır. Düzensiz göçü sınırlandırmak için, Avrupa Birliği ve Türkiye 29 Kasım 2015 tarihinde bir Eylem Planı üzerinde anlaşmıştır. Mart 2016'da Avrupa Birliği üye devlet-

leri, AB-Türkiye Eylem Planının uygulanmasını görüşmek üzere bir araya gelmiştir ve 18 Mart 2016'da AB ile Türkiye arasında bir anlaşma imzalanmıştır. Anlaşmaya göre, 20 Mart 2016 tarihinden itibaren Türkiye üzerinden Yunan adalarına giden tüm düzensiz göçmenler 4 Nisan 2016'dan itibaren Türkiye'ye geri gönderilecek ve geri gönderilen her Suriyeli için Türkiye'de kayıtlı olan bir Suriyeli Avrupa Birliği üyesi ülkelere yerleştirilecektir. Buna karşılık, Avrupa Birliği'nin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının AB ülkelerine vizesiz girişinin önünü açacak olan yol haritasının hayata geçirilmesini hızlandırması ve Türkiye'de ikamet eden mültecilerin hayat şartlarının iyileştirilmesi için toplam 6 milyar Euro ödemesi konusunda anlaşılmıştır. Bu miktarın yarısını ödeyen AB'nin diğer yarısını da 2019 yılı içinde ödemesi beklenmektedir (Simsek, 2017). Anlaşmanın uygulanmasıyla birlikte Türkiye'den Yunan adalarına giden düzensiz göçmenlerin sayısında 2015 yazına kıyasla azalma görülmüştür (EC, 2016). Anlaşmanın uygulanmasından sonra 1 Mayıs 2016 tarihinden bu yana Yunanistan'a giden düzensiz göçmenlerin günlük ortalama sayısı 47'ye düşmüştür (Adam, 2016). Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı Frontex'e göre, 2015 yılında 1.822.177 göçmen Akdeniz üzerinden, başta Yunanistan ve İtalya olmak üzere, Avrupa'ya ulaşmıştır (Frontex, 2017). 2016 yılında, AB üye devletleri, toplam 511.371 düzensiz geçiş tespit etmiştir ve bu rakam 2015 yılındaki 1,8 milyon düzensiz geçiş ile karşılaştırıldığında yüzde 72'lik bir azalmaya tekabül etmektedir (Frontex, 2017).

20 Eylül 2016'dan bu yana, Yunanistan'a düzensiz giriş yapan 42 Suriyeli başta olmak üzere 170 kişi AB-Türkiye Bildirgesinin ardından Yunanistan'dan Türkiye'ye geri gönderilmiştir (EC, 2016a). Türkiye'ye geri gönderilen diğer göçmenler arasında Pakistanlılar, Afganlar, Cezayirli, Iraklılar, Bangladeşliler, İranlılar, Sri Lankalılar ve Faslılar da vardı (EC, 2016a). Türkiye'de gerçekleşen darbe teşebbüsünün ardından, Yunanistan'dan gönderilen göçmenlerin geri kabul ve iade faaliyetleri Eylül ayına kadar geçici olarak kesintiye uğramıştır (EC, 2016).

Avrupa Birliği, Türkiye'nin, 2014 yılında yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile göçmen, sığınmacı ve mültecilerin haklarını garanti altına aldığı ve bu yüzden de güvenli üçüncü ülke olarak kabul edilmesi gerektiğini düşünerek Türkiye'nin uluslararası korumaya ihtiyacı olan tüm insanlar için etkili iltica prosedürlerine erişimlerini sağladığını vurgulamaktadır. Anlaşma, insan hakları örgütleri, sivil toplum kuruluşları ve akademisyenler tarafından özellikle AB'nin Türkiye'yi güvenli üçüncü ülke

olarak kabul etmesi, uygulanabilirliği ve yasallığı konusunda eleştirilmiştir. Yasal olarak, Türkiye, bazı gözlemciler göre üç temel nedenden dolayı AB İltica Usulleri Direktifi kapsamında güvenli üçüncü ülke değildir. Birinci neden, Türkiye'nin 1951 Mülteci Sözleşmesi ve 1967 Protokolü'nü coğrafi kısıtlama ile uygulaması nedeniyle sadece Avrupa'dan sığınma talebinde bulunan kişilerin mülteci statüsü talep edebilmesidir. İkinci neden, ülkedeki güvensiz durum ve devam eden silahlı çatışmalar nedeniyle ülke içinde iltica akışının meydana gelmesidir. Üçüncü neden ise, İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün 2018 yılında yayınlanan raporuna göre, Türkiye'deki Suriyelilerin Suriye'de çatışmalı bölgelere zorla geri gönderilmesidir (HRW, 2018).

Avrupa'ya Göç veya Kaçakçılık: Mezo Düzeyinde Bir Analiz

1970'lerden sonra göçmen işçilerin aile birleşimi ile birlikte yaşanan ekonomik ve sosyal gerilimler, Batı Avrupa ülkelerinin göçmen alımını azaltmayı hedeflemesine neden olmuştur (Nadig, 2002). Avrupa'ya yönelen göç akışı çözülmesi gereken bir "sorun", göçmenler ise Avrupa için "tehdit" olarak görülmüştür. Kısıtlayıcı göç politikaları sonucunda yasal statü eksikliği ve haklara sınırlı erişim sonucunda zorunlu göçmenler bir ülkeden diğerine düzensiz olarak hareket etmektedir. Birçok göçmen, AB'nin güneydoğusundaki deniz ve kara sınırını oluşturması, Asya, Avrupa ve Afrika'nın kavşağındaki coğrafi konumu, İran ve Irak ile toprak sınırlarının kontrolünün az olması ve Doğu ve Güneydoğu'daki yasadışı sınır geçişleri nedeniyle Batı'daki hedef ülkelere ulaşmak için Türkiye'yi köprü olarak kullanmayı amaçlamıştır (İçduygu ve Yüksek, 2010, s. 443). Birçok göçmen için, bir ülkenin geçici veya kalıcı olması genellikle ilk varış ülkesinin göç politikalarına ve yapısal bağlamına bağlı olduğundan kesin değildir. İlk varış ülkesindeki kısıtlayıcı politikaların ve gelecek belirsizliğinin bir sonucu olarak, birçok göçmen düzensiz geçiş yolunu izlemektedir. Bu durum, göçmen kaçakçıları için gelişmekte olan bir pazarın oluşmasına neden olmuştur.

Birleşmiş Milletler Uluslararası Suçlar Sözleşmesine göre, "göçmen kaçakçılığı", doğrudan veya dolaylı olarak, maddi bir çıkar elde etmek için, bir kişinin vatandaşlığını taşımadığı veya daimi ikametgah sahibi olmadığı bir Taraf Devlete yasadışı girişinin temini anlamına gelir" (Uluslararası Organize Suç Sözleşmesi, Palermo, 2003, Ek. 3). "Göçmen kaçakçılığı", bir göçmenin başka bir ülkeye belgesiz giriş yapması için ödeme yapmasıyla ya da ideolojik sebepler nedeniyle veya yakınlık durumunda düzensiz geçişi sağlayan kişiye herhangi bir ödeme yapılmaksızın da oluşabilir. Göçmen ka-

çakçılığının büyümesi, kısıtlayıcı göç politikalarının istenmeyen bir sonucu olarak görülmektedir (Castles, 2004). Kaçakçılar, göçmenlere, özellikle vize kısıtlamaları ve sınır kontrollerinin yoğun olarak görüldüğü durumlarda, doğrudan kısıtlayıcı göç politikalarından kaynaklanan engellerin üstesinden gelmeleri için bir hizmet sunmaktadır. Göçmenlerin göç politikalarıyla ilgili olarak karşılaştıkları engeller kaldırılırsa, kaçakçıların hizmetlerine gerek kalmayacak veya daha az talep edilecektir (Koser, 2000, s. 106).

Bireyler ve kurumlar arasındaki ilişkiye odaklanarak mezo düzey analiz yapan araştırmaların sayısı azdır. Bireyler ve kurumlar arasındaki ilişki göç bağlamında, Castles ve Miller (2003) tarafından örgütler, avukatlar, acenteler, kaçakçılar ve diğer aracı kurumlardan oluşan bir “göç endüstrisi” olarak tanımlanmaktadır. İnsan kaçakçılığına dair literatür, ekonomik ilişkilerin baskınlığına odaklanmakta ve bunu bir işletme olarak tanımlamaktadır (Salt ve Stein, 1997:476). Kaçakçılık, ulusötesi bir hizmet sektörü olarak teorileştirilmiştir (Bilger vd., 2006). Bu sektörün mekanizmasının nasıl işlediğinin anlaşılması için, bireylerin ve grupların sosyal ağları ve göçmenlere hizmet sağlayan ağlar içinde ve arasında geçici iş birliği yapılması üzerinde durulmalıdır (Baird, 2013; İçduygu ve Toktaş 2002; Neske, 2006). Ağ modelinde ana odak, aracılar ile yapı arasındaki sosyal ilişkiler ve bu ilişkilerin insan kaçakçılığı operasyonu üzerindeki rolüdür. Bu ağların işlevi, göç akışlarının büyüklüğünden, göç yönetimi politikalarından ve sınır kontrollerinden de etkilenmiştir.

Kaçakçı Bulma ve Ağların Kullanımı

Suriye'den komşu ülkelere ve ardından Avrupa'ya gerçekleşen göç, İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden bu yana yaşanan en büyük ikinci kitlesel göç hareketidir. 2011'den bu yana, 5,6 milyondan fazla Suriyeli komşu ülkelere-- Lübnan, Ürdün, Türkiye, Mısır ve Irak- sığınmıştır (BMMYK, 2019). Bu ülkeler arasında Lübnan, Ürdün ve Türkiye, en fazla Suriyeli mülteciyi barındıran ülkeler oldukları için mülteci akışından derinden etkilenmişlerdir. Bununla birlikte, bu ülkelerin yaşadıkları siyasi, ekonomik ve mezhepsel sorunlardan dolayı mültecilerin ihtiyaçlarına cevap verebilme yetenekleri de sınırlıdır. Uluslararası toplum komşu ülkeler kadar mülteci barındırmamaktadır. Kısıtlayıcı göç politikaları ve AB düzenlemelerinin bir sonucu olarak, Türkiye'deki birçok Suriyeli mülteci düzensiz yollarla Avrupa'ya göç etmeyi tercih etmektedir. İnsan kaçakçılığının kitlesel göç hareketleri durumunda

nasıl işlediğini ve uluslararası ağların kaçakçılık operasyonundaki rolünü anlamak için, bu makalede Türkiye’deki Suriyeli mülteciler örneği üzerinden düzensiz göç hareketlerine odaklanılmıştır.

Türkiye’den Avrupa’ya gitmeye çalışan Suriyeli mülteciler Doğu Akdeniz yolunu takip etmektedir. Uluslararası Göç Örgütü’ne (IOM) göre, 613.000’den fazla göçmen ve mülteci, 2015’in başından beri Akdeniz’i geçerek Avrupa’ya ulaşmıştır; 3.100’den fazla insan da göç yolunda yaşamını kaybetmiştir (IOM, 2017). IOM’nin son verileri 2015-18 arasında 1 milyondan fazla göçmenin deniz yoluyla Yunanistan’a ulaştığını ve 454.000’den fazla göçmenin de İtalya’ya ulaştığını göstermektedir (IOM, 2017a). Birçok mülteci, başka ülkeye göç etmek için ulusötesi ağlar kullanmaktadır, ancak bazı durumlarda kişiler arası ilişkiler, iltica başvurusunda bulunamayan göçmenlerde olduğu gibi sınırları aşmaya yetmemektedir. Sonuç olarak, birçok mülteci göç etmek için örgütsel bağları kullanmaktadır. Kyle ve Koslowski (2001, s. 27), küresel insan kaçakçılığı operasyonlarının nasıl çalıştığını analiz etmek için topluluk temelli göç ağları, seyahat acenteleri ve büyük çaplı uluslararası kaçakçılık ağları dahil olmak üzere farklı organizasyon ağlarına bakılması gerektiğini vurgulamıştır. Bazı göçmenler, insan kaçakçılığı operasyonunu kullanmak için varış ülkesinde veya menşe ülkede yaşayan ailelerinden ve yakınlarından finansal destek almak gibi ulusötesi ağlardan faydalanırken diğerleri insan kaçakçılarının sağladığı hizmeti kullanmak için kendi finansal kaynaklarına güvenmektedir. Türkiye’deki Suriyeli mülteciler örneğinde, insan kaçakçılarında ulaşmak için ulusötesi ağların kullanılması önemlidir.

Araştırma kapsamında görüşülen birçok Suriyeli, kaçakçılara ulaşmak için ulusötesi ağlar kullandıklarını söylemişlerdir. Çoğu Suriyeli, Türkiye-Yunanistan sınırını geçmek için Suriye, Avrupa ve Türkiye’deki aileleri ve yakınları aracılığıyla kaçakçılara ulaşmakta ve daha sonraki hedeflerine erişmek için sınırı düzensiz yollarla geçmiş olan kişilerle ulusötesi sosyal ağlar üzerinden bağlantı kurarak bilgi edinmektedirler.

İki yıl önce Türkiye’ye geldiğimde kaçakçılara 1.200 dolar verdim ama sonra onlardan haber almadım. Her zaman Avrupa’ya gitme fikrine sahiptim. Amcam Almanya’da yaşıyor. Onun yardımı ile yeni bir kaçakçılık ağı buldum (33 yaşında, erkek, Mardin).

Arapçada “Traveller’s Platformu” adında bir Facebook grubu var ve Suriyelilerin Avrupa’ya gitmesi için gerekli olan özellikle seyahat, ödeme ve buluşma noktaları gibi önemli konularda bilgi sağlıyor. Kaçakçılar bu sayfadan göçmen-

lere ulaşıyor. Birçok Suriyeli, bu sayfayı kaçakçı bulmak için kullanıyor (29 yaşında, erkek, Antakya).

Facebook üzerinden mültecilere ulaşan kaçakçılar, yalnızca Türkiye'deki Suriyelilere rehberlik etmemekte, aynı zamanda Suriye'de bulunan ve Avrupa'ya göç etmek isteyen Suriyelilere de hizmet vermektedir. Türkiye'de insan kaçakçılığı şebekesinin üç ana kesimi vardır; bunlar Türkiye'de Türkiyeli, Suriyeli, Faslı veya Mısırlı olan ve Facebook ya da telefon üzerinden göçmenlere ulaşanlar, hizmet bedelini ödeyen göçmenler ve büyük ölçüde Türkiyeli olan tekne kaçakçılarıdır. Türkiye'de bulunan bir kaçakçı, operasyonunun nasıl çalıştığını New Republic'e şu şekilde açıklamıştır: "Günde 1500'den fazla kişi beni arıyor. Altı tane telefonum var. Çalışanlarım tüm telefon görüşmelerine cevap veriyor... Kaç kişinin tekneye bineceğini sormak için doğrudan mültecilerle iletişim kurmaya çalışıyorum. Ben onlara yardım ediyorum çünkü eğer ben yapmazsam, başka bir kaçakçı bulurlar. Boğulan insanların görselleri bile göçmenlerin fikirlerini değiştirmiyorsa benim değiştirmem çok zor. Facebook hesabıma bakın: tüm durum güncellemelerim ülkemizi terk etmememiz gerektiğini vurguluyor; Avrupa'ya gitmeyin diyorum"³ (Mire ve Winograd, 2015).

Türkiye'nin sahil şehri İzmir, Yunanistan'a ulaşmaya çalışan Suriyeli mültecilerin yola çıkış noktalarından biridir bu nedenle Türkiye'nin diğer şehirlerinde yaşayan Suriyeliler ve yakın zamanda Suriye'den Türkiye'ye gelenler direk İzmir'e gitmektedir. İstanbul'daki bir görüşmeci kaçakçıların Türkiye'deki operasyonunu şu şekilde tasvir etmiştir: "kaçakçılar İzmir dışındaki şehirlerde bulunan göçmenlerle buluşup onları otobüslerle İzmir'e götürüyor" (27 yaşında, erkek, İstanbul). Göçmenlerin rotası, İzmir'den Yunanistan'a, oradan Makedonya'ya, sonra Sırbistan ve Macaristan'a, oradan da Almanya'ya doğru gerçekleşmektedir. Araştırma sırasında görüşülen Suriyeli mülteciler, Türkiye'deki kaçakçıların resmi olmayan merkezi İzmir, Basmane'ye vardıklarında, yolculuk öncesi birkaç günü parklarda, sokaklarda ya da otellerde konaklayarak geçirdiklerini söylediler ve birçoğu can yelekleri ile dolu olan siyah çöp poşetleri ve içi dolu sırt çantaları ile göçmenlerin uğrak yeri olan Basmane metro istasyonunun karşısındaki kafede oturarak kaçakçılardan yolculuk zamanı ile ilgili haber bekliyorlar. Bazı göçmenler güvenilir ve uygun ücretli kaçakçı bulmak için yolculuğa başlamadan önce İzmir'de biraz zaman geçirmeyi tercih ediyorlar.

3 Loubna Mire ve Miguel Winograd (2015). The King of the Shores: An Interview with a Syrian Refugee Smuggler. *New Republic*, 2 November 2015, <https://newrepublic.com/article/123247/king-shores-interview-syrian-refugee-smuggler> adresinden 21 Nisan 2019 tarihinde alınmıştır.

Suriye'den 16 gün önce İzmir'e geldim. Arkadaşım İzmir'den Yunanistan'a gitti, ben de Yunanistan'a gitmek için buraya geldim. Yolculuğun güvenli olmadığını biliyorum. Güvenebileceğim kaçakçıyı seçmem gerekiyor. Bu yüzden burada biraz zaman geçirmeyi ve en iyi seçeneği aramayı tercih ediyorum (25 yaşında, erkek, İzmir).

Bazı Suriyeli mülteciler, Yunanistan'a gitmek için Suriye'den direk İzmir'e gitmişlerdir daha sonra da Yunanistan'a geçiş sürecinde, özellikle Türkiye'de yaşamamış olan mülteciler, sosyal ağlarını, İzmir'de kalacak yer, kaçakçı bulmak ve ulaşım yollarına ilişkin bilgi toplamak için kullanmaktadırlar. Deniz sınırını geçiş için ücret aralığı, yolculuk için kullanılan teknenin türüne de bağlı olarak 1.200 ila 2.500 dolar arasında değişmektedir; lastik bot ile sınırı geçmek için 1.200 dolar, turistik yat ile geçmek için ise 2.500 dolar alınmaktadır. Araştırma sırasında görüşülen bir kaçakçı göçmenlerden alınan ücretleri şu şekilde ifade etmiştir: "Her yolculuktan 10.000 ila 15.000 dolar arasında kazanıyorum. Her yolcu için ise 1.200 dolar alıyorum". Görüşülen birçok Suriyeli, kaçakçılara ödenen ücretin çok yüksek olduğunu ve bu tutarı ödemekte zorlandıklarını söylemiştir. İzmir'de görüşülen Suriyeli mülteci kaçakçıya ödenecek olan ücreti karşılamakta zorlandığını şu sözlerle açıklamıştır:

Kaçakçı, Yunanistan'a ulaştırmak için 1200 dolar, ardından Almanya'ya götürmek için 1500 dolar istiyor. 1200 dolar ödedim ancak ödemenin kalanı için param kalmadı. Avrupa'daki ailemden para alacağım (28 yaşında erkek, İzmir).

Mülteciler, uluslararası ağlarını yalnızca finansal destek almak ve kaçakçı bulmak için değil; aynı zamanda Avrupa'ya gidiş yolu ve takip edilecek rotalar ile ilgili bilgi edinmek için de kullanmaktadırlar. Göçmenler, düzensiz göç sürecinde kaçakçılara güvenmedikleri için kendileri de bu süreçte aktif rol oynamaktadırlar. Yolculuk tehlikeli olduğu için, botlardaki göçmenler, karadaki göçmenler tarafından cep telefonlarına yükledikleri uygulamalar ile takip edilerek ve aynı rotayı geçen göçmenlerden rotalar hakkında bilgi edilerek kendilerini korumaya çalışmaktadırlar.

Akıllı telefonlarımıza yüklediğimiz bir uygulama var. Bu uygulama ile video yükleyebiliriz veya birisiyle konuşabiliriz. Bu uygulamayı teknedeki kişilerin durumunu öğrenmek için kullanıyoruz. Botlardaki göçmenler, tehlikeli bir durum olduğunda bu uygulamayı kullanarak bize sesli mesaj ve konum gönderiyorlar. Biz de karadan yardımcı olmaya çalışıyoruz (23 yaşında, erkek, İzmir).

Sosyal medyayı tanıdığım insanlarla iletişim kurmak için kullanıyorum. Almanya'daki ailem ayrıca göç sürecinde kullanılacak rotalar ile ilgili bilgi paylaşıyor. Kendimi nasıl koruyabileceğime dair ipuçları da gönderiyor. Aynı rotayı takip eden ve Avrupa'ya gelen insanların da içinde olduğu WhatsApp grupları

var. Eğer kaybolursak ya da bir sorun çıkarsa bu gruplara yazıyoruz. Gruplardaki kişiler bizi doğru rotaya yönlendiriyorlar (32 yaşında, erkek, İzmir).

Göç yolundaki Suriyeli mülteciler, uluslararası ağlarını yolculuğa başlamadan önce, yolculuk sırasında ve yolculuktan sonra yaygın olarak kullanılmaktadırlar. Suriyeli mültecilerin çoğu Avrupa'ya ulaşma hedefinde; kaçakçıları bulmak, hizmet için ücret ödemek ve rotalar ve olası tehlikeler hakkında bilgi almak için sınırları aşan uluslararası ağlarına güvendiklerini söylemişlerdir.

Üçüncü yılı dolan AB-Türkiye anlaşmasının sonucunda, Yunan Adaları'na giden mülteci ve göçmenlerin sayısı önemli ölçüde düşmüştür (EC, 2016). Türkiye'nin Suriyeli mültecilere vatandaşlık vermeye başlaması nedeniyle Avrupa'ya giden Suriyeli mültecilerin sayısının azalacağı varsayılsa da tüm Suriyelilere vatandaşlık verilmeyeceği için bir kısmı düzensiz yollarla Avrupa'ya gitmeyi deneyecektir. Suriyeli mülteciler örneği üzerinden insan kaçakçılığı operasyonunu inceledikten sonra, bir sonraki bölüm Suriyeli mültecilerin Avrupa'ya gitme veya Türkiye'de kalma ile ilgili karar verme sürecinde rol oynayan faktörlere değinecektir.

Mülteciler Neden Avrupa'ya Gitmek veya Türkiye'de Kalmak İstiyor: Mikro Düzeyde Bir Analiz

İnsan kaçakçılığı üzerine yapılan araştırmalar, bireysel veya aile olarak düzensiz göç etme kararını alma nedenlerinin mikro düzeylerini nadiren analiz etmiştir. Makro ve mikro analiz düzeyleri, bireylerin neden kaçakçılık hizmeti için para ödemeye karar verdiklerini göstermektedir, çünkü kısıtlayıcı göç politikaları onlara seçenek bırakmamaktadır. Ancak, makro ve mezo düzeyleri bireysel alınan kararların nedenlerini açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Birçok Suriyeli, işgücü piyasasına erişim, eğitim ve sağlık haklarına erişim, ücretsiz konaklama, işsizlik ödeneği alma gibi daha iyi bir yaşam beklentisinin, Avrupa'ya taşınma kararlarının arkasındaki ana etkenler olduğunu belirtmiştir.

Avrupa'ya gitmek istiyorum. Burada iş yok. İnşallah Türkiye hükümeti bizim çalışma hakkı almamızı kolaylaştıracak. Gelirimiz yok, işimiz yok. Kamplarda bizim için gelecek yok (20 yaşında, erkek, Antakya).

2012'den beri Mardin'de yaşıyorum. Üç çocuğum var. Onlardan biri hastalandı; ateşi çok yükseldi. Buradaki hastanede hiçbir şey yapmadılar. Diyarbakır'daki bir hastaneye götürdük, ancak doktorlar orada bakmıyor. Çocuğum o zamandan beri konuşmıyor, hareket edemiyor. Çocuğumun tedavisi için Avrupa'ya gitmek istiyorum (29 yaşında, kadın, Mardin).

Avrupa'ya gitme kararlarının ardında yatan nedenler arasında çoğunlukla istihdam, eğitim, sağlık ve barınma dahil olmak üzere temel haklara erişim ile ilgili sıkıntılar bulunmaktadır. Suriyeli mültecilere çalışma iznini öngören 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91'inci Maddesine dayanılarak hazırlanan 2016/8375 sayılı Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun uygulanmasından iki yıl sonra, 15/01/2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu düzenlemeye göre geçici koruma altındaki kişiler geçici kimlik belgesinin düzenlenme tarihinden altı ay sonra ikamet ettikleri illerde çalışma izni için başvuruya hak kazanmaktadırlar. Çalışma izni başvuruları, geçici koruma sağlanan Suriyeli mülteciyi çalıştıracak olan işveren tarafından yapılmaktadır. Çalışma izni ile ilgili diğer koşul da çalıştıkları işyerindeki işçi sayısının yüzde 10'unu geçemeyecek olmasıdır. Bu kriterler, çoğu Suriyeli mültecinin çalışma izni almaları önünde engel olmaya devam etmektedir. 2018 yılı rakamlarına göre Türkiye'de 32.199 Suriyeli mülteci çalışma izni almaya hak kazanmıştır (Mülteciler Derneği, 2019). Dolayısıyla, mültecilerin büyük bölümü hala kayıt dışı ekonomide çalışıyor. UNICEF'in açıkladığı son verilere göre Ocak 2019 itibarıyla 645 bin Suriyeli çocuk okula kayıtlı iken, yaklaşık 400 bin çocuk eğitime erişememektedir (UNICEF, 2019). Temel haklara erişimde yaşanan sıkıntılar Suriyeli mültecilerin Avrupa'ya göç etme kararlarının ana nedenini oluştururken, maruz kaldıkları ayrımcılık da onları Türkiye dışına göç etmeye itmektedir. Kaçakçılar vasıtasıyla Avrupa'ya gitme kararı gönüllü olarak verilmektedir. BMMYK yoluyla üçüncü ülkeye yerleştirilme süreçleri de çok uzun sürdüğü için Suriyeliler, hayatlarını tehlikeye atarak kaçakçıların yardımıyla deniz sınırını geçmeyi göze almaktadırlar.

Yolculuğun uzun, tehlikeli ve riskli olduğunu biliyorum ama yine de deniz yoluyla Avrupa'ya gitmek istiyorum. İki seçenek arasında seçim yapıyorum, Suriye'de ya da denizde ölmeyi tercih ediyorum. Kim bilir belki Avrupa'ya geçebilirim. Ben denemek istiyorum (45 yaşında, erkek, Mardin).

Babamın şu anda yaşadığı İsveç'e gitmek için BMMYK'ya başvurdum. Ancak 2022'de görüşme için bana bir randevu verdiler. Türkiye'de 7 yıl bekleyemem, bu yüzden kaçakçı istihdam ederek Avrupa'ya gitmeye karar verdim (28 yaşında, erkek, Kilis).

BMMYK'ya yapılan yerleştirme başvurularından uzun süre sonuç alınmaması nedeniyle birçok göçmen, ölüm ve yoksulluk ile karşılaşacaklarını bilseler de Avrupa'ya kaçakçılar vasıtasıyla gitmektedirler. Görüşülen Suriyelilerin çoğu statülerindeki belirsizlik, iş piyasasına erişimin zor olma-

sı nedeniyle zorunlu olarak kayıt dışı çalışmaları nedeniyle Türkiye’de bir gelecek kuramadıklarını ve Avrupa’ya gitmek istediklerini söylediler. Suriye’den Avrupa’ya gitmek için Türkiye’ye gelenler, hızlı bir şekilde ayrılmak zorunda oldukları için çoğu zaman varış yerleri hakkında olumlu bir seçim yapamadıkları gibi tercih ettikleri varış noktasına ulaşmak için yeterli paraya da sahip olamıyorlar.

Çoğu mülteci, Türkiye’de uzun süre hayatta kalmalarını zorlaştıran ve onları kaçakçıların ellerine bırakan finansal ve duygusal zorluklar yaşamaktadır. Avrupa’da yaşamak, birçok Suriyeli için pratik nedenlerden dolayı çekici görünmekle birlikte, bazıları da dini ve kültürel farklılıklar nedeniyle Avrupa’da yaşamayı tercih etmemektedir.

Avrupa’ya gitmeyi tercih etmiyorum çünkü eşim ve annem baş örtüsü takıyor. Avrupa’daki insanlar Müslümanları sevmiyorlar. Eşimle birlikte Suriye’ye döneceğim (35 yaşında, erkek, Antakya).

Avrupa’ya giden bazı Suriyelilerin kültürel farklılıklar ve ayrımcılık nedeniyle orada mutlu olmadığımı biliyorum. Buraya geri gelmek istiyorlar ama yapamıyorlar. Ben de bu yüzden Avrupa’ya gitmeyi düşünmüyorum (26 yaşında, erkek, Şanlıurfa).

Türkiye’deki Suriyeli mültecilerin büyük çoğunluğu, adaptasyonlarının kolay olabilmesi için kişilerarası ağlarının bulunduğu ve aile birleşiminin gerçekleşebileceği ülkelere göç etmeyi tercih etmektedirler (Şimşek, 2017, s. 174- 175). Suriyeli mülteciler örneğinde, Suriye’deki ve Avrupa’daki aileleriyle sürdürdükleri ulusötesi ağlar, Avrupa’ya gitmeye karar vermede ve yolculuklarını hem finansal hem de pratik olarak düzenlemede önemli bir rol oynamaktadır. Öte yandan, Suriyelilerin Avrupa’ya gitme fikri, Türkiye’nin Suriyeli mültecilere vatandaşlık sağlama planından da etkilenebilir.

Almanya’ya taşınmayı planlıyorum çünkü Almanya’nın Suriyeli mültecilere fırsatlar ve haklar sunduğunu ve onlara süresiz ikamet verdiğini duydum. Ancak, Türkiye’de bir iş bulabilir ve Türkiye vatandaşlığı alabilirsem, Türkiye’de kalacağım (42 yaşında, erkek, Kilis).

Şahsen ben Avrupa’ya gitmeyi tercih etmiyorum, çünkü Avrupa Müslümanları sevmiyor. Türkiye’de işler kötüye giderse Avrupa’ya gitmeliyiz. Türkiye’de güvende hissetmek istediğimiz için vatandaşlık önemli. Eğer Türkiye vatandaşı olursak, Türkiye’ye kalıcı olarak yerleşiriz (48 yaşında, erkek, Şanlıurfa).

Türkiye’deki Suriyeli mültecilere vatandaşlık verilmesi, Avrupa’ya yönelik göçü azaltabilir; ancak yalnızca profesyonellere, yatırımcılara ve yüksek vasıflı Suriyelilere vatandaşlık verilmesi, daha az vasıflı Suriyelilerin, Türkiye’deki gelecekleriyle ilgili belirsizlikler nedeniyle, Avrupa’ya göçünü arttı-

rabilir. Haklara ve kaynaklara erişim ve kalıcı bir statüye sahip olmak, Suriyeli mültecilerin güvende hissetmelerini sağlayarak Türkiye’de yerleşik bir hayat kurmalarına neden olabilir.

SONUÇ

Akdeniz üzerinden Avrupa’ya giden mültecilerin sayısı 2014 yazının başından bu yana hızla artmıştır ve rekor sayılara ulaşmıştır. IOM’nin rakamlarına göre 2015’te 1 milyondan fazla mülteci Avrupa’ya gitmiştir (IOM, 2017). AB -Türkiye göç anlaşması neticesinde, Avrupa’ya giden mültecilerin sayısı 2016 yılında 169.060’a düşmüştür (IOM, 2017). Son on beş yılda gerçekleşen İranlı, Iraklı ve Afgan mültecilerin göç hareketlerine baktığımızda Suriyeli mültecilerin göç hareketlerinin de İranlı, Iraklı ve Afgan mülteciler örneğinde olduğu gibi sadece Avrupa’ya değil daha uzak ülkelere yöneleceğini göstermektedir.

Bu makalede, “yayılma etkisi” bağlamı Suriyeli mülteciler örneği üzerinden eleştirel bir şekilde ele alınmış ve mültecilerin göç hareketlerinin yayılma etkisine neden olan makro, mezo ve mikro düzey analizlere odaklanılmıştır. Makalede, “yayılma etkisi” kavramının, bireysel ve yapısal faktörlerin yanı sıra mültecilerin deneyimlerinin de aktarıldığı makro, mezo ve mikro düzey arasındaki ilişkileri analiz ederek açıklanması gerektiği savunulmuştur. Mültecilerin üçüncü ülkeye göçlerini belirleyen faktörlerin “mülteci yayılma etkisinin” analizinde göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Komşu ülkeler en fazla sayıda Suriyeli mülteciyi barındırmaktadır. AB üye ülkelere göç eden Suriyelilerin sayısı artmış olmasına rağmen, komşu ülkelerdeki Suriyeli mültecilerin sayısına kıyasla hala düşüktür. Makro düzeyde, devletlerin iltica ve göç politikaları ve prosedürleri, mültecilerin Avrupa’ya yönelik göçlerini anlamada belirleyici olan faktörlerden biridir. Örneğin, Türkiye’de Avrupalı olmayan zorunlu göçmenlerin çoğu, Türkiye’nin 1951 Cenevre Sözleşmesi üzerindeki coğrafi kısıtlama nedeniyle mülteci statüsüne sahip olamadıkları için Avrupa veya Kuzey Amerika’ya gitmeye çalışmaktadır. 1951 tarihli Birleşmiş Milletler Mültecilerin Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi, ülkelerinde zulüm riski altındaki kişilere koruma sağlamak için bir sistem oluştursa da kitlesel göç hareketlerini yürütmek için tasarlanmamıştır. Geçici koruma bir tür koruma sunsa da zorunlu göçmenler ve göçmen alan ülkeler için belirsiz bir ortam yaratmaktadır. Bununla birlikte, AB üye devletlerinde sorumlulukların dışsallaştırılması, göçmenle-

rin sınırlarına ulaşmalarını önlemek için kısıtlayıcı iltica ve göç politikaları ve güvenli sınır yönetimi, göçmenlerin ve mültecilerin Avrupa'ya düzensiz yollardan ulaşmalarını engellemektedir.

Mezo düzeyde, ampirik veriler ışığında Suriyeli mültecilerin kaçakçılık deneyimleri bir değişikliğe işaret etmektedir. Bu makalede gösterildiği gibi, Türkiye'den Yunanistan'a gitmeye çalışan Suriyeli mülteciler yalnızca organize kaçakçılık ağlarına dahil olmuyor; aynı zamanda kendileri kaçakçılık faaliyetleri içinde yer almaktadırlar. Ulusötesi ağlar, mülteciler için özellikle kaçakçı bulma, güzergahlar hakkında bilgi alma ve finansal destek konularında çok önemlidir.

Mikro düzeyde ise, daha iyi bir yaşam, güvenli statü, sağlık ve eğitim gibi temel haklara erişim, aile birleşimi, Avrupa'ya göç etme kararlarının arkasındaki ana nedenlerdir. Mülteciler için, Suriye ve Avrupa'daki aileleri ve tanıdıkları ile sürdürdükleri ulusötesi ağların sadece varış ülkesi seçiminde değil, aynı zamanda güvenilir kaçakçıya ulaşma ve rotalar konusunda da önemli olduğu mülteciler ile yapılan görüşmelerde vurgulanmıştır.

Sonuç olarak, uluslararası hareketlilik düzeyinin artması ve ulusötesi ağların kullanılmasıyla, Suriyeli mülteciler örneğinde olduğu gibi mülteciler artık ülkelere komşu olmayan ülkelere göç etmektedir. Mülteci yayılımını ve kitlesel mülteci hakaretlerini yönetirken uygulanacak olan politikaların göçün insani yönünü dikkate alması için küresel yönetim politikaları, komşu ülkeler, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası toplumla dayanışma içinde yeni bir göç rejiminin oluşturulması gerekmektedir. Kısacası, "mülteci yayılma etkisini" anlamak için, mülteci akışının dinamiklerini ve mekanizmalarını daha geniş bir bağlamda araştırmaya ve bireysel ve yapısal faktörleri birlikte analiz etmeye ihtiyaç vardır. Başka bir deyişle, geleneksel yaklaşım, argümanların çerçevelenmesinde tarihsel ve yapısal bağlamlara dikkat çekmediğinden yakın zamanda gerçekleşen mülteci hareketlerini anlamak için yeterli değildir.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The refugee flows out of Syria have posed serious challenges to neighboring Middle Eastern countries, which have absorbed more than 5,6 million of them since the Syrian conflict began eight years ago. Having labeled the *world's largest refugee crisis since World War II*, it has first affected the Middle East, and then Europe has been subject to the rising effects of the mass movement refugees from Syria. According to the figures of the UN Refugee Agency (UNHCR), while around a quarter million Syrian asylum seekers had arrived in Europe from the late 2011 to June 2015, more than another a quarter million arrived only in the second half of 2015; and in the mid 2017, the number of Syrian asylum seekers arrived in Europe since the beginning of the Syrian crisis were more than one million. Indeed, these have been relatively low figures, compared to the numbers in the neighbouring countries of Syria, such as Turkey, Lebanon, and Jordan. However, the *concern* for the movements to Europe has been *overwhelming*, often referring to it with the notion of a “*spillover*” of the *Syrian* refugee crisis into the continent.

Although the “spillover effect” of mass refugee flows in Europe and concerns about it might seem to be something relatively new and unique with case of Syrian refugee crisis, historically speaking, Europe has a long tradition of facing with the issue of “spillover effect” of refugees. In particular over the last four decades, the cases of Iranians, Iraqis, Afghans, and now Syrians, have been very high on the agenda of European countries. What has frequently been very central to these debates is a rather naive understanding of the “spillover effect”, without exploring the dynamics and mechanisms of refugee flows and without referring the larger context of these flows, and without studying the micro, mezo and macro level factors together that contribute to the incoming flows of refugees from distant lands. In other words, the conventional approach to the issue is often ahistorical one, and it ignores a framing of the arguments in a historical, comparative and structural context.

Method

The findings presented here are based on fieldwork carried out as a part of a research project on Syrian refugees in Turkey. The research took place in Istanbul, Ankara, Izmir, Gaziantep, Kilis, Şanlıurfa, Antakya and Mardin

from January 2015 to September 2015 and based on in-depth interviews with a hundred Syrian refugees. Their length of stay in Turkey is differentiated among the informants, while some informants migrated to Turkey six months ago; others have been living in Turkey for four years. On the other hand, significant numbers of participants arrive to Turkey to seek entry to the EU. All informants stated that they have not stayed in refugee camps when they crossed the border and many are unregistered with the Turkish authorities. The questions were focused on the motivations of going to Europe, life experiences in Turkey, the role of networks in reaching to Europe.

Findings (Results)

Many Syrians stated that they use their transnational networks to find smugglers. They get connected to a smuggling organization through friends and family in Syria, Europe and Turkey to cross the Turkey- Greece border and then other borders to reach their destination.

Smugglers who use Facebook for business do not only guide Syrians in Turkey, they also offer services to Syrians before they leave Syria. There are three main segments of human smuggling network in Turkey including the recruiters who are Turkish, Syrian, Moroccan, or Egyptians and who tout for business on Facebook or by phone, migrants who pay the fee for the service and the boat smugglers who are largely Turkish. Many Syrians experience financial hardship on paying high amounts of money to smugglers. In order to pay the amount to smugglers, they receive money from their relatives or friends in Europe or use their savings to pay the smugglers.

Syrian refugees on the route use their transnational networks widely to start the journey, during the journey and after the journey. Many Syrian refugees attempt to reach Europe rely on their transnational networks constructed across the borders for finding the smugglers, paying the fee for the service and getting the information about their routes and possible dangers on the route.

Discussion and Conclusion

The number of Syrian refugees who have crossed the Mediterranean to Europe has increased rapidly since the beginning of 2014 summer and reached record numbers. More than 1 million refugees have arrived in Europe

in 2015 according to the IOM's figures. As a result of the EU- Turkey migration deal the number of arrivals to Mediterranean reduced to 363,401 in 2016, and 13,924 by sea in the first two months of 2017. The multidimensional analysis of Syrian refugee flows and qualitative evidence suggest that Syrians as Iranians, Iraqis and Afghans over the recent decades attempt to move to not only to Europe but also to long distance lands.

This essay explored the case of Syrian refugees in the context of "spillover effect" with a critical eye and focused on macro, mezo and micro level analysis that lead to occurrence of spilling over of refugee movements. It is argued that the understanding and the use of the "spillover effect" do not take into account of individual and structural factors together and the experiences of refugees show that the dynamics and mechanisms of refugee flows and the interlinks between macro, mezo and micro level factors that determinates the flows of refugees need to be considered in analyzing "refugee spillover effect".

In short, in order to understand the "refugee spillover effect" there is a need to explore the dynamics and mechanisms of refugee flows in the larger context, and to analyze the individual and structural factors together. In other words, the conventional approach is not convenient in understanding the recent refugee movements, as it does not pay attention to historical and structural context in framing the arguments.

KAYNAKÇA

- Abadan-Unat, N. (1995). Turkish migration to Europe. *The Cambridge Survey of World Migration* (ss. 279-285). Cambridge University Press.
- Adam, L. B. (2016). The Refugee Card in EU-Turkey Relations: A Necessary but Uncertain Deal. Working Paper, Global Turkey in Europe.
- Baird, T. (2013). Theoretical Approach to Human Smuggling. Diss Working Paper, 2013: 10, http://pure.diiis.dk/ws/files/56032/WP2013_10_ted_baird_human_smuggling_web.pdf adresinden 15 Nisan 2019 tarihinde alınmıştır.
- Bilger, V., Hofmann, M., & Jandl, M. (2006). Human smuggling as a transnational service industry: Evidence from Austria. *International Migration*, 44(4), 59-93.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (2019). Suriye Bölgesel Mülteci İstatistikleri, 09 May 2019, <https://data2.unhcr.org/en/situations/syria> adresinden 15 Nisan 2019 tarihinde alınmıştır.
- Castles, S. (2004). The factors that make and unmake migration policies. *International Migration Review*, 38(3), 852-884.
- Castles, S. ve Miller, M. J. (2003). *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. Third Basingstoke: Palgrave-Macmillan.
- Chimni, B.S. (1998). The Geopolitics of Refugee Studies: A View from the South. *Journal of Refugee Studies*, 11(4), 350-374.
- European Commission (2016). Third Report on the Progress made in the implementation of the EU-Turkey Statement (COM/2016/634), 28 September 2016, http://ec.europa.eu/enlargement/news_corner/migration/com_2016_634_f1_other_act_863309.pdf adresinden 15 Nisan 2019 tarihinde alınmıştır.
- European Commission (2016a). Fourth Report on the progress made in the implementation of the EU-Turkey Statement, (COM/2016/792), 8 December 2016, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20161208-4th_report_on_the_progress_made_in_the_implementation_of_the_eu-turkey_statement_en_0.pdf adresinden 15 Nisan 2019 tarihinde alınmıştır.
- Fassmann, H. ve Munz, R. (1994). European East-West Migration, 1945- 1992. *International Migration Review*, 28(3), 520-538.
- Fitzpatrick, J. (2000). Temporary Protection of Refugees: Elements of a Formalized Regime. *American Journal of International Law*, 94(2), 279-306.
- Frontex (2017). Risk Analysis for 2017, February 2017, http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Annual_Risk_Analysis_2017.pdf adresinden 15 Nisan 2019 tarihinde alınmıştır.
- Hatton, T.J. (2005). European Asylum Policy. *National Institute Economic Review*, 194(1), 106-119.
- Hatton, T.J. ve Williamson, J.G. (2006). Refugees, Asylum Seekers, and Policy in Europe. *Labor Mobility and the World Economy*. Springer Publishing.
- Human Rights Watch (2018). Turkey: Mass Deportations of Syrians, 22 Mart, 2018, <https://www.hrw.org/news/2018/03/22/turkey-mass-deportations-syrians> adresinden 15 Nisan 2019 tarihinde alınmıştır.

- Huysmans, J. (2006). *The Politics of Insecurity: Fear, Migration and Asylum in the EU*. London: Routledge.
- İçduygu, A. ve Keyman, F. (2000). Globalization, Security and Migration: The Case of Turkey. *Global Governance*, Issue 6: October- December. (ss. 383-398).
- İçduygu, A. ve Toktaş, S. (2002). How do smuggling and trafficking operate via irregular border crossings in the Middles East? Evidence from fieldwork in Turkey. *International Migration*, 40(6), 25-54.
- İçduygu, A. ve Yüksek, D. (2010). Rethinking Transit Migration in Turkey: Reality and Representation in the Creation of a Migratory Phenomenon. *Population, Space and Place*, 18(4), 441-456.
- Keely, C. (2001). Replacement Migration: the wave of the future?. *International Migration*, 39(6), 103-110.
- Koser, K. (2000). Asylum policies, trafficking and vulnerability. *International Migration*, 38(3), 91-112.
- Koser, K. ve Black, R. (1999). Limits to Harmonization: The "Temporary Protection" of Refugees in the European Union. *International Migration*, 37(3), 521-543.
- Koser, K., Walsh, M. ve Black, R. (1998). Temporary Protection and the Assisted Return of Refugees from the European Union. *International Journal of Refugee Law*, 10(3), 444-461.
- Kyle, D., ve Koslowski, R. (Eds.) (2001). *Global Human Smuggling: Comparative Perspectives* (1st edition ed.). The Johns Hopkins University Press.
- Maas, W. ve Truong, T.D. (2011). Europeanization and the Right to Seek Refugee Status: Reflections on Frontex. *Transnational Migration and Human Security. Hexagon Series on Human and Environmental Security and Peace*. Springer International Publishing.
- Mülteciler Derneği (2019). Türkiye'deki Suriyeliler. https://mülteciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/_adresinden 18 Nisan 2019 tarihinde alınmıştır.
- Münz, R. (1996). A continent of migration: European mass migration in the twentieth century. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 22(2), 201-226.
- Nadig, A. (2002). Human smuggling, national security, and refugee protection. *Journal of Refugee Studies*, 15(1), 1-25.
- Neske, M. (2006). Human smuggling to and through Germany. *International Migration*, 44(4), 121-163.
- Salehyan, J. (2008). From climate change to conflict? No consensus yet?. *Journal of Peace Research*, 45, 315- 326.
- Salt, J., ve Stein, J. (1997). Migration as a business: The case of trafficking. *International Migration*, 35(4), 467- 494.
- Şimşek, D. (2017). Turkey as a "Safe Third Country"? The impacts of the EU-Turkey statement on Syrian refugees in Turkey. *Perceptions: Journal of International Affairs*, 22(4), pp. 161- 182.
- Thielemann, E. R. ve Dewan, T. (2006). The myth of free-riding: Refugee protection and implicit burden-sharing. *West European Politics*, 29(2), 351-369.
- Thorburn, J. (1995). Transcending Boundaries: Temporary Protection and Burden sharing in Europe. *International Journal of Refugee Law*, 7(3), 459-480.

- Uluslararası Göç Örgütü- IOM (2017). Mediterranean Update: Migrant Flows Europe: Arrivals and Fatalities, 22 February 2017, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/170224_Mediterranean_Update.pdf adresinden 19 Nisan 2019 tarihinde alınmıştır.
- Uluslararası Göç Örgütü- IOM (2017a). Migration Flows to Europe, 2017, http://migration.iom.int/docs/2017_Overview_Arrivals_to_Europe.pdf adresinden 18 Nisan 2019 tarihinde alınmıştır.
- Uluslararası Organize Suç Sözleşmesi, Palermo (2003). Ek 3, 18 Mart 2003, <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/english/files/sozlesmeler/s%C4%B1n%C4%B1ra%C5%9Fan%20%C3%B6rg%C3%BCtl%C3%BC%20su%C3%A7lara%20kar%C5%9F%C4%B1%20bm%20s%C3%B6zle%C5%9Fmesine%20ek%20g%C3%B6%C3%A7men%20ka%C3%A7ak%C3%A7%C4%B1%C4%B1%C4%9F%C4%B1na%20ili%C5%9Fkin%20protokol.pdf> adresinden 18 Nisan 2019 tarihinde alınmıştır.
- UNICEF (2019). Türkiye'deki Suriyeli Çocuklar. <https://www.unicefturk.org/yazi/acil-durum-turkiyedeki-suriyeli-cocuklar> adresinden 20 Nisan 2019 tarihinde alınmıştır.
- Zetter, R. (2007). More labels, fewer refugees: Remaking the refugee label in an era of globalization. *Journal of Refugee Studies*, 20(2), 172-192.
- Zieck, M. (2013). The 1956 Hungarian Refugee Emergency, an Early and Instructive Case of Resettlement. *Amsterdam Law Forum*, Issue 1, 45-64.